

17. **Баскаков, Н.А.** Историко-типологическая фонология тюркских языков [Текст] / Н.А. Баскаков. - М.: Наука, 1988. – 31с.
18. **Асанбеков, Н.К.** Орхон-Энесай жазма эстеликтеринин философиясы [Текст] / Н.К. Асанбеков.- Жалал-Абад: ЖАМУ, 2007.- 76 б.
19. **Караева, З.К.** Этимология слов выражающих концепт «Мужчина» [Текст] / З.К. Караева, А.М. Жороева // Наука. Образование. Техника. – Ош: КУМУ, 2022. – №1. – С. 123- 129.

DOI:10.54834/16945220_2023_2_128

Поступила в редакцию: 17.04.2023 г.

УДК 82.0+82.091+17.035.3

Чокоева Д.М.*к.ф.н., доцент Жалал-Абадского госуд. универ. им. Б.Осмонова, Кыргызская Республика*

МАРКЕС, АЙТМАТОВ, ШУНДИК ЖАРАТКАН ЧЫГАРМАЛАРДА МАГИЯЛЫК РЕАЛИЗМДЕГИ ОКШОШТУКТАР

Бул жумушта изилдөө предмети катары жазуучулар Г.Маркестин “Жалгыздыктын жүз жылында”, Ч.Айтматовдун “Деңиз бойлой жорткон Ала-Дөбөт”, Н.Шундиктин “Белый шаман” аттуу чыгармаларындагы магиялык реализмдин өзгөчөлүктөрү эсептелет. Изилдөөнүн максаты болуп латынамерикалык уруулардын, сибирдин аз сандуу элдеринин, кыргыз этносунун жазуучулары жараткан магиялык реализмдин европалык жана америкалык жазуучулардыкынан өзгөчөлүктөрүн изилдеп, анын себептерин илимий тактап берүүсү саналат. Изилдөө салыштырма адабият таануу илимий методу менен жүргүзүлдү. Изилдөөнүн натыйжасында сүрөткерлер үчүн магиялык реализм көркөм методго караганда, алардын дүйнө таануу системасы катары эсептөө көбүрөөк чындыкка жакын деген көз караш берилет. Илимий изилдөөнүн практикалык мааниси: улуттук адабият магиялык реализм аспектинен биринчи жолу дүйнөлүк адабий контекстте изилдөөгө алынып, бул багытта Ч.Айтматовдун “Деңиз бойлой жорткон Ала-Дөбөт” повести эң жогорку үлгү боло ала тургандыгынын аныкталышы болуп. Кыргыз адабиятын магиялык реализм аспектинен изилдөө келечекте колго алынууга тийиши, анткени, магиялык реализмдин башкы башаты: шамандык дүйнө тааным, ошондуктан, кыргыз адабиятын магиялык, мистикалык аспектиден изилдөөгө алуу, абдан кызыктуу илимий натыйжаларга алып келет. Изилдөөнүн жыйынтыктары: филология жаатында эмгектен жана илим менен алектенген мугалимдерге, филология багытында окуп жаткан студенттерге багытталат.

Негизги сөздөр: магиялык реализм; көркөм адабият; чыгарма; өзгөчөлүк; шамандык дүйнө тааным.

СХОДСТВА МАГИЧЕСКОГО РЕАЛИЗМА СОЗДАННОЕ В ПРОИЗВЕДЕНИЯХ МАРКЕСА, АЙТМАТОВА И ШУНДИКА

Предметом исследования в данной работе является особенности магического реализма в произведениях писателей Г. Маркеса «Сто лет одиночества», Ч. Айтматова «Бегий пес, бегущий краем моря», Н.Шундика «Белый шаман». Цель исследования: изучение особенностей магического реализма, созданного писателями латиноамериканских племен, малочисленных народов Сибири, кыргызского этноса, в сравнении с таковыми у европейских и американских писателей, и научно уточнить его причины. Методы исследования: анализ источников, сравнение, обобщение. В результате проведенных работ делается вывод о том, что для этих художников магический реализм более реалистичен, чем художественный метод, как система их мировоззрения. Практическая значимость исследования заключается в том, что впервые в мировом литературном контексте изучается национальная литература с точки зрения магического реализма, и определяется, что изучение кыргызской литературы с точки зрения магического реализма должно быть предпринято в будущем, поскольку основным источником магического реализма является шаманское мировоззрение. Поэтому изучение кыргызской литературы с точки зрения магического, мистического приведет к

очень интересным научным результатам. Результаты исследования: адресованы учителям, работающим в сфере филологии и занимающимся наукой и студентам обучающимся по специальности филология.

Ключевые слова: произведение; особенности; магический реализм; художественная литература; шаманское мировоззрение.

SIMILARITIES OF MAGIC REALISM CREATED IN THE WORKS OF MARKES, AITMATOV, SHUNDIK

The subject of research in this work is the features of magical realism in the works of writers G. Marquez "One Hundred Years of Solitude", Ch. Aitmatov "Running Dog Running at the Edge of the Sea", N. Shundik "White Shaman". The purpose of the study: to study the features of magical realism created by writers of Latin American tribes, small peoples of Siberia, the Kyrgyz ethnic group, in comparison with those of European and American writers, and to scientifically clarify its causes. Research methods: analysis of sources, comparison, generalization. As a result of the work carried out, it is concluded that for these artists, magical realism is more realistic than the artistic method, as a system of their worldview. The practical significance of the study lies in the fact that for the first time in the world literary context, national literature is studied from the point of view of magical realism, and it is determined that the study of Kyrgyz literature from the point of view of magical realism should be undertaken in the future, since the main source of magical realism is the shamanic worldview. Therefore, the study of Kyrgyz literature from the point of view of the magical, mystical will lead to very interesting scientific results. Research results: addressed to teachers working in the field of philology and engaged in science and students studying in the specialty of philology.

Key words: work; peculiarities; magical realism; fiction; shamanistic outlook.

“Магический реализм – это особый художественный метод, в котором сверхестественные элементы вплетены в реалистическую картину окружающего мира”. “Магиялык реализм” термин катары, немис сынчысы Франс Рох тарабынан биринчи жолу 1923-жылы живопись өнөрүнө карата колдонулган. Ал эми француз жазуучусу жана сынчысы Эдмон Жалу адамдын, коомдун жашоосунда тез-тез кайталанып турган - табият мыйзамдарынын адамдарга али түшүнүксүз жолдору аркылуу ишке ашырылган кереметтүү, табышмактуу жагдайларды айрым жазуучулардын, реалисттик адабияттын принциптери менен сүрөттөгөн жаңыча ыкмасын 1931-жылы дал ушул термин менен атап чыгат. Анан бул терминологияны венесуэлдик А.Карпентьер көркөм адабиятта укмуштарды пайда кылчу курч реалдуулукту билдирүү максатында активдүү колдоно баштайт. Кийин магиялык реализм көркөм методу менен жазылган негизги чыгарма катары латынамерикалык жазуучу Г.Г.Маркестин “Жалгыздыктын жүз жылында” романы бүт дүйнө окумуштуулары тарабынан таанылат. Магиялык реализмдин көркөм ыкма катары энергетикасы күчтүү экендиги, т.а. анын миф, фольклор, жомок жана адамдын аң-сезими, психологиясы менен табият мыйзамдарынын ич ара “алакасынын” таасири ж.б., ж.б. ушулар сыяктуу “суу ичер” булактары өтө көп болгондуктан, ушунча “күч” артынан улам демеп турган соолгус потенцияга ээ экендиги көрүндү.

Ошондуктан, улуттук адабияттагы магиялык реализмди изилдөөнү, бүгүнкү күндө кыргыз адабият таануу илиминдеги актуалдуу аспекттердин бири катары кароого болот. Себеби, эгерде, Габриэль Гарсия Маркес өзүнүн жогоруда аталган романында магиялык реализмдин жогорку үлгүсүн ишке ашырып, ушул көркөм багыттын эң көрүнүктүү өкүлү болуп калганы, айрым окумуштуулар жазгандай, аң-сезими өзгөчөлүү тарыхый жол менен өнүккөн уруулардын руханий нарктарын мурастап калган элдин өкүлү болгонуна байланыштуу. Бирок, мындай көз карашка макул болбогон дагы окумуштуулар бар. Мисалы, адабиятчы, латиноамерика адабияты боюнча специалист, ф.и.д., проф. А.Кофман минтип жазат: “В латиноамериканском литературоведении сложились три основные концепции в

отношении источников магического реализма. 1-концепция: начало его лежит в фольклорно-мифологическом субстрате латиноамериканской культуры (в первую очередь индейском). Авторы 2-концепцию видят истоки магического реализма в сюрреализме. Третья концепция принадлежит А.Карпантьеру, закрепившему её в формуле “чудесная реальность”. Бирок, автор өзү ушул эле жерде биринчи концепцияга каршы чыгат: “Авторы первой концепции не принимает в расчёт того, что мифологическая культура сохранилась в Латинской Америке далеко не везде, что писатели, принадлежащие к этому течению, как правило, не относятся к фольклорной среде, а мифологические элементы включаются ими в литературные произведения по большей части сознательно” [1]. Менин жеке пикиримде, А.Кофмандын акыркы пикиринде бир калпыстык бар жана ал, кыязы, бул окумуштуунун аң-сезими “аң-сезим эволюциясынын” башка катмарында тургандыгына байланыштуу болушу мүмкүн. Ошондуктан, ал, жазуучуну өзүнө окшоштуруп, “Г.Маркес магияны чыгармаларында аң-сезимдүү түрдө колдонгон” деген ойду айтып жатат. Менин оюмча, жашоону магиялуу сезүүчүлүк Гарсия Маркестин улуттук архетибинде бар кубулуш болгон (кыргыздардын дүйнө таанымына окшош-Ч.Д.). Мисалы, Г.Г.Маркестин чыгармачылыгы жөнүндө жазып жатып, окумуштуу Хортова Е.А. жазуучунун балалык чагы жөнүндө мындай деп жазат: «Бабушка, в свою очередь, познакомила будущего писателя с народными преданиями; именно ей он обязан своим отношением к сверхъестественным событиям, как к чему-то вполне реальному и даже обыденному» [2]. Ал эми биздин улуттук жазуучубуз Ч.Айтматов дагы чоң энесинен уккан жомоктору жөнүндө дайыма эскерчү. Ошондой эле кыргыз элинин реалдуу жашоосунда ишке ашкан кереметтер жөнүндө жазуучунун көп эскерүүлөрү бар. Мисалы, алардын бирөө мындай: “... Табып мени карап туруп чоң энеме мындай деди: - Боз үйдө баладан башка эч ким калбасын. Баланы жуурканга ороп отургузайын?!... – Оозунду ачып шамга така, - деди. Мен айтканды кылдым, ал болсо жуурканды менин үстүмө жаап салды. Караңгыда калдым. Шам гана үлдүрөп жанып турат. Табып жип-шуусу салбыраган, кийимдери да ар кыл жаныбарлардын терилеринен тигилген. А ошол терилери да башкача бир айбанаттардыкы эле. Табыптын башына кийгени да бир башка. Жууркандын алдында, шамдын жарыгында оозумду чоң ачып көпкө отурдум. Табып болсо мен түшүнбөгөн тилде ар нерселерди сүйлөнүп, укмуштуу бир үндөрдү чыгарып жатты. Албетте, мен ал кезде табыптын шаман экендигин кайдан билейин. Исламды көп жылдар мурун кабыл алсак да, шаманизм элдин арасында дагы да болсо жашап турган эле. Каалоо-тилектерин бийик үнү менен кыйкырып жатты. Балким мага эч ким ишенбейт, бирок тишимдин ооруганы тып басылды”[3]. Алдыда, чукча элинин жазуучусу Н.Шундик өзүнүн “Белый шаман” аттуу романында чукчалардын жашоосундагы магиянын орду, толугу менен реалдуу экендигинен келтирилген мисалдарга күбө болобуз.

Демек, мына ушундай фактылардан келип чыгып, сөз болуп жаткан үч жазуучунун магиялык реализми башкалардан (мисалы, европалык жазуучулардыкынан) өзгөчөлөнүп тургандыгынын түпкү себептери, алар өкүлү болгон этностордун дүйнө тааным стадияларынын бир-бирине жакындыгы сөзсүз себеп болуп жаткандыгын тастыктап турат деген ойдобуз. Бир сөз менен айтканда, Гарсия Маркесте дүйнөнү магиялуу сезүү табигый түрдө бар болгондуктан, анын көркөм чыгармаларынан магия табыгый түрдө орун алып, сөз болуп жаткан романынын көркөм структурасында негизги тирөөч түркүк катары функция аткарат. Мунун себебин, изилдөөчү Марио Варгас Льоса төмөндөгүдөй айткан: “Главное величие этой книги (“Сто лет одиночества” - Ч.Д.), состоит именно в том, что все в ней: действие и фон, символы и колдовство, предзнаменования и мифы – глубоко уходит корнями в реальность Латинской Америки, ею питается и в преобразованном виде отражает ее точно и

беспощадно”[4]. Ошондой эле белгилүү кыргыз адабиятчысы Д.Асакеева, магиялык реализмдин теориясы боюнча көптөгөн материалдарды үйрөнүп чыгып, “Латын америка адабиятынын магиялык реализминин түпкү негизин – индейцтердин цивилизациясы, ишеними, ой жүгүртүүсү, өзгөчө сүрөттөрү түзгөн” деп жалпылаган [5].

Ал эми Ч.Айтматов менен Н.Шундиктин дагы магиялык реализминин негиздерин магия (ар кандай ырым-жырымдар, сыйкырдуу сөздөр, бата-тилектер, бадиктер ж.б. ырым-жырым сөздөр жана ритуалдар аркылуу табияттын мыйзамдарын ойготуу, кыскасы, магия (лат. *magia* от др.-греч. *μαγεία*) — адамдын табият күчтөрүнө, предметтерге, жаныбарларга, адамдын тагдырына таасир эте алат деген ишеним), шаманчылык, теңирчилик дүйнө таанымдар түзө тургандыгын, миф, фольклор - бул жазуучулар үчүн (Г.Маркес дагы ушулардын ичинде), дайыма кордо (запаста) кармалып, өзгөчө ынтаа менен колдоно турган сүйүктүү көркөм каражаттары экендиктери, булардын жалпылыктарын түзүп турат. Ал эми аталган белгилердин баары магиялык реализмдин негизги белгилери болуп саналышат. Ошентип, сөз болуп жаткан үч жазуучунун тең магиялык реализми, негизинен, элдик чыгармачылыкка, элдик каада-салт жөрөлгөлөргө, теңирчилик, шаманчылык дүйнө таанымдарына бекем “таянып”.

Ал эми европалык адабияттын магиялык реализм кубулушунун жерпайы, маңызы структурасы кадыресе айырмаланат. Каббалисттик, ламаисттик окуулардын жетишкендиктери, Эккарттын, Николай Кузанскийдин, Парацельстин, Я. Бёменин, Е.Сведенборгдун, Е.Блаватскаянын ж.б., ж.б. көптөгөн мистиктердин адамдарга реалдуу көрүнгөн, сезилген сыйкырлары В.Соловьев, Н.Бердяев сыяктуу орус философторунун чыгармачылыктарынын өнүгүшүнө зор таасири болгондугу, ал эле эмес табыгый илимдин өнүгүшүндө (Д.И.Менделеевдин мезгилдик таблицаны түзүүсүндө) дагы мистика аралашкандыгы, илимдин тарыхы боюнча эмгектерде белгиленип келе жатат. Ошондой эле З.Фрейд, К.Юнг сыяктуу темирдей логиктер дагы өздөрүнүн илимий тажрыйбаларында айрым бир кереметтерге күбө болушкандыгын жашырышкан эмес. Ошентип, жөнөкөйлөтүп айтканда, дүйнөнү реалисттүү таануу гүлдөп жаткан мезгилде, кээ бир жазуучулар реалдуу жашоодон орун алган сыйкырдуу кереметтерди өз чыгармаларында реалдуу кыртыштан өнүктүрүп, анын чыныгы жашоодо кандайча ишке ашып жаткан механизмдин көрсөтүү аракеттери менен байланышта көркөмдөй башташканда (фольклордук чыгармалар мындай аракеттин жоктугу менен айырмаланышат), жогоруда эскерилгендей, ал кубулуш адабият таануу илиминде “магиялык реализм” ыкмасы же “багыты” деп таанылды. Эгерде, искусствонун бул көркөм багытка карай жолу кайсы чекиттен башталганына назар таштай турган болсок: өтүкчү Якоб Бёменин теософиялык изденүүлөрү Новалис башында турган немистик романтикалык мектепти жаратат, ал жол экспрессионизмге алып келет, экспрессионизмден магиялык реализмге чейин өсүп жетет... “Поэт должен созерцать сверхчувственный мир. Он должен отрешаться от действительности и становится безумным” деген Новалистин фразасы, магиялык реализмдин башкы белгилеринин бири, сверхсенсордуу чыгармачыл адам трансценденталдык же ошого жакын абалда туруп жараткан чыгармадагы өзгөчө көркөм катмар экендигин тастыктайт. Ошондуктан Г.Г.Маркес, Алеко Карпентьер, Хорхе Луис Боркес, Хулио Кортасар, Ч.Айтматов, Н.Шундик жана башка, байыркы дүйнө тааным менен байланышын сактап калган элдердин өкүлдөрүнүн эзотерикасы менен, адамзат аң-сезиминин “балалык” наивный доорунан такыр алыс кетип, ал дүйнөнү, өздөрүнө илимий жаңылык катары кайрадан “ачып” жатышкан элдердин жазуучуларынын магияны реалдаштыруу ыкмаларында айрым айырмачылыктардын орун алышы, албетте мыйзам ченемдүү көрүнүш. Тактап айтканда, биринчилер, жөн гана өздөрү дүйнөнү кандай сезсе ошондой беришсе (Г.Г.Маркес баш болгон латинамерикалык жазуучулар жана кыргыз

жазуучусу Ч.Айтматов, чукча элинин өкүлү Н.Шундик ж.б.), башкача айтканда, адамдын реалдуу жашоосунда магиялык кереметтерди кадыресе турмуштук факты катары бериши (“магия в магическом реализме имеет глубокие корни в реальном” Салман Рушди), алардын түпкү аң-сезиминде “магия катардагы нерсе болгондуктан” көркөм чыгармаларында ошо өздөрү сезгендей кылып табыгый түрдө трансценденталдуу көркөмдөшсө, экинчилерине (европалык жазуучуларга), магияны өз аң-сезимдеринде кайрадан өздөштүрүп чыгууга, анан аны окурмандар ишенгидей кылып реалдаштыруунун жолдорун издөөгө туура келген. Тактап айтканда, менин жеке пикиримде, алардын ишмердүүлүгүндө трансценденталдуулукка орун жок, бекем логика гана бар. Буга, розенкрейцерлердин, масондордун, духовный лидерлердин ишмердүүлүктөрүн көркөмдөөгө алышкан европалык аң-сезимдеги жазуучулардын чыгармалары күбө.

РСФСРдин мамлекеттик сыйлыгынын ээси, чукча элинин көрүнүктүү жазуучусу Николай Шундик өзүнүн “Белый шаман” аттуу романында, шаман Пойгиндин өмүр жолун сүрөттөйт. Чыгармадан, чукчалар үчүн шамандык касиет (агы, карасы кайсынысы болбосун) абдан реалдуу, айрым адамдарга берилчү, ал тургай муундан-муунга өтчү чыныгы касиет-даарын катары, кимдир-бирөөнүн дарыгерликке, кимдир-бирөөнүн сүрөтчүлүккө, кимдир-бирөөнүн дагы бир кесипке жөндөм менен төрөлгөнү сыяктуу эле шамандык касиет менен төрөлүшү реалдуу, табыгый жол катары көрсөтүлөт. Романда, Пойгиндин шамандыкка карай татаал жолу (ал бакшылыкты кабылдагысы келбей, көпкө каршылык көрсөтөт), акыры, көзгө көрүнбөгөн “жогорку дүйнөдөгү” күчтөр (ата-баба арбактары), аны бул өнөрдү кабыл алууга аргасыз кылуу менен аяктайт. Пойгин алар менен өзү ак шамандыкты гана кабыл алаары жөнүндө келишим “түзөт”. Бул окуялардын тизмеги, жазуучу тарабынан кадыресе эле көзгө көрүнүп, денеге сезилип турган реалдуу дүйнө сүрөттөлүп жаткандай калбаат, түшүнүктүү жана ишенимдүү берилет (“Серьезный тон Одна из важнейших черт магического реализма – бесстрастная манера повествования”). Аны окуп жатып мен, бул окуяларды абдан эле реалдуу, кадыресе адамдын турмуш жолун чындыктуу сүрөттөгөн картина катары өзүмө жакын кабылдап жатканымды байкадым, көрсө, мага да булар башынан тааныш кубулуштар экен. Жазуучу, окуяларды, мен бала күнүмөн бышы кулак болуп бүткөн сөздөр менен мага тааныш көрүнүштөрдү баяндап жаткандыктан, чыгармага карата менде жогоркудай сезимдер пайда болуп жатыптыр. Мисалы, мен кичинекей чагымда, айылдагылар эки бакшы жөнүндө кеп кылышчу, алардын бирөөнү (Көкүлай бакшыны) көзүм менен көрүп, бир-эки жолу оюнуна күбө болгомун, оттун үстүнөн секирип, кыпкызыл болуп кызыган узун бычактын мизин “шыркыратып” жалап, эч нерсе болбогондугун көзүм менен көргөмүн, асманды карап айкырып, кайсы бир күчтөрдү өзүнө чакыргандыгын, ошонун арасында кыдырата отурган адамдардын улам бирөөнө барып баштарын, далыларын укалап, алардын кулагына бир нерселерди шыбырап өткөнү дагы деле кадыресе эсимде. Ошондо менин апама: атам жакында тиги дүйнөгө узаарын айтканы, коркконуман апама аябай жабышып отурган мага угулган. Апам жаман болуп кеткенде “азыр эмес, азыр эмес, убакыт бар али” деген эле. Бир топтон бери насактап ооруп жүргөн атам, чын эле андан кийин бир-эки жылдын аралыгында (канча убакыт өткөнү так эсимде жок) каза болду. Азыр кыргызда Көкүлайдай бакшылардын аягы соолуду окшойт. Ал эми казактардын бакшыларынын ишмердүүлүктөрү жөнүндө интернеттен окуп жүрөм. Кыскасы, кыргыз-казак бакшыларынын өнөрлөрү, өз элдеринин жашоо-тиричилигиндеги аткарган аз эмес функциялары, чукча, хакас, алтай ж.б. Сибирь элдеринин шамандарыныкы сыяктуу кечээги жакынкы тарыхта эле реалдуулукту жараткан фактылар болгон. Мындай өзгөчөлүк, ошол элдердин дүйнө таанымдары менен ажырагыс биримдикте шартталгандыгы түшүнүктүү жана бул сөзсүз түрдө ушул этностордон чыккан

жазуучулардын аң-сезиминде бар кубулуштар болгондуктан, чыгармачылыгына таасир этпей, аларда көркөм чагылдырылбай калышы мүмкүн эмес эле. Ошондуктан, Н.Шундиктин биз эскерген романынын ак, кара бакшылары, алардын көрсөткөн кызматтарынын реалдуу жана апыртмалуу жактары, т.а. аларга карата элдин мамилеси, шамандардын касиетин, кудурет-күчүн чындыктан алыс учуруп айткан – карапайым акыл-эске таандык сөздөрдү шаман Пойгин өзү түшүнүү менен кабыл алгандыгын көрсөтүү менен жазуучу Н.Шундик реалдуулук менен магиянын ортосундагы кылдай жиктин жүлгөсүн чеберчилик менен кынаштыра алгандыгы көңүл бурдурбай койбойт. Жана магиялык реализм багытында изденген окумуштуулар, жазуучудагы дал ушундай сапатты бул багыттын негизги белгилеринин бири катары мүнөздөп келишет. Социалисттик реализм күчөп турган кезинде жазылса да (1979-жылы жарык көргөн), “Белый шаман” романынын дал ушундай таризде жазылгандыгы, Н.Шундиктин чукча элине таандык дүйнө таанымды реалдуу сүрөттөгөндүгү, жазуучунун мындан башкача жаза албастыгын көрсөтөт. Анткени, ал өзү дүйнөнү ошондой магиялуу тааныйт. “Белый шаман” совет адабиятындагы магиялык реализм багытында жазылган чыгармалардын башында тура турган, атайын ушул темага арналып жазылгандай (а чындыгында бул тема жазуучу үчүн абдан тааныш жана абдан жакын тема болгон) магиялык чындыктуу роман болгонуна карабай магиялык реализмди атайын изилдеген окумуштуулардын көз жаздымында калып келаткандыгы (мен атайлап издеп, бул чыгарма жөнүндөгү изилдөөлөрдү таппадым), албетте абдан өкүнүчтүү...

Жыйынтыктар:

1. Латынамерикалык Г.Г.Маркес, кыргыз Ч.Айтматов, чукча Н.Шундик – үчөө өкүл болгон этностордун дүйнөнү мифологиялуу таанып-билүү аң-сезимдеринин үстүнкү катмарында жаткандыктан, ага “жетүү” булар үчүн “жеңилирээк” болгондуктан, бул үч жазуучу сөз болгон чыгармаларында ошол магиялык дүйнөкарашты кайрадан ойготуп, кайрадан жашоого табыгый түрдө алып келгендигин бир канча аргументтер менен тастыктоого аракеттелди;

2. Шаманчылык, теңирчилик дүйнө карашты тутунган элдер менен европалык элдердин жазуучуларынын жараткан магиялык реализм кубулуштарында олуттуу айырмачылыктар бар, ал айырмачылыктар эмнеден келип чыккандыгы ынанымдуу аргументтер менен бекемделинди.

Адабияттардын тизмеси:

1. **Кофман, А.Ф.** Истоки магического реализма в латиноамериканской литературе [Текст] / А.Ф. Кофман // Сборник: Магический реализм. Традиции и современность. – Омск, 2014. – С. 27-28.
2. **Хортова, Е.А.** Фольклорные и мифологические мотивы в романе Г.Г.Маркеса [Текст] / Е.А. Хортова // Сто лет одиночества. – 1967.
3. **Айтматов, Ч.** Балалык [Текст] / Ч. Айтматов. – Бишкек: Турар, 2014. – 18 с.
4. Магический реализм в произведениях Г.Г.Маркеса и Л.Борхеса [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.alibest.ru/>.
5. **Асакеева, Д.** Адабият теориясы [Текст] / Д. Асакеева. – Бишкек, 2016. – 287 с.
6. **Масалиева, Н.У.** Некоторые вопросы духовной лексики в эпосе «Манас» [Текст] / Н.У. Масалиева // Наука. Образование. Техника. – Ош: КУМУ, 2022. – №1. – С. 117 – 123.

DOI:10.54834/16945220_2023_2_134

Поступила в редакцию: 29.05.2023 г.